

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région
de Bruxelles-Capitale

**MINISTERE DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE**

**ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA
REGION BRUXELLES CAPITALE
ENTAMANT LA PROCEDURE DE
CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DE
CERTAINES PARTIES DES IMMEUBLES
SIS AVENUE DUCPETIAUX, 18 ET 20 A
SAINT-GILLES**

Le Gouvernement de la Région de
Bruxelles-Capitale,

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la
conservation du patrimoine immobilier,
notamment de l'article 18,

Sur la proposition du Ministre-Président du
Gouvernement de la Région de Bruxelles-
Capitale et du Secrétaire d'Etat chargé des
Monuments et Sites,

ARRETE

Article 1er – Est entamée la procédure de
classement comme ensemble des façades,
des toitures et charpentes, des structures
portantes d'origine y compris les planchers,
des immeubles sis avenue Ducpétiaux, 18 et
20, ainsi que le vestibule d'entrée et la cage
d'escalier du n°18, connus au cadastre de
Saint-Gilles, 1ère division, section B, 2ème
feuille, parcelles 365k9 et 367e6, en raison
de leur intérêt historique et artistique, précisé
dans l'annexe I du présent arrêté.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering

**MINISTERIE VAN HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST**

**BESLUIT VAN DE BRUSSELSE
HOOFDSTEDELIJKE REGERING HOU-
DENDE INSTELLING VAN DE
PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
GEHEEL VAN BEPAALDE DELEN VAN
DE GEBOUWEN GELEGEN
DUCPETIAUXLAAN 18 EN 20 TE SINT-
GILLIS**

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993
inzake het behoud van het onroerende
erfgoed, inzonderheid op artikel 18,

Op voordracht van de Minister-Voorzitter van
de Brusselse Hoofdstedelijke Regering en
van de Staatssecretaris belast met
Monumenten en Landschappen,

BESLUIT

Artikel 1 - Wordt ingesteld de procedure tot
bescherming als geheel van de gevels, de
bedaking met hun dakgebinte, de originele
draagstructuren, met inbegrepen de
plankenvloer gelegen Ducpétiauxlaan 18 en
20, alsmede het voorportaal en het
trappenhuis van nr. 18, bekend ten kadaster
van Sint-Gillis, 1ste afdeling, sectie B, 2de blad,
percelen nr. 365k9 en nr. 367e6 wegens hun
historische en artistieke waarde zoals nader
bepaald in de bijlage I bij dit besluit.

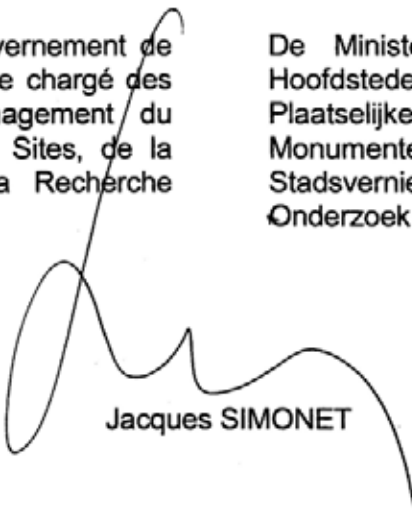
Art. 2 – La zone de protection relative à l'ensemble décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 – Le ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 06 MAI 2004

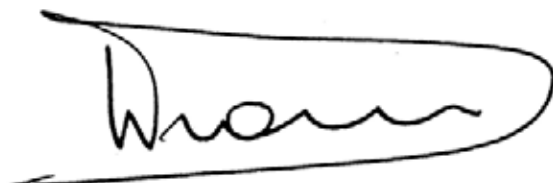
Par le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et Sites et du Transport rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Art. 2 - De vrijwaringzone met betrekking tot het in artikel 1 vermelde geheel omvat het geheel van de percelen en van de wegen, evenals gedeelten van percelen en wegen opgenomen in de omtrek zoals afgebakend op het plan in bijlage II bij dit besluit.

Art. 3 – De minister tot wiens bevoegdheden Monumenten en Landschappen behoort, is belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 06 MAI 2004

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

De Staatssecretaris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme
25 MAI 2004
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

**ANNEXE I A L'ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-
CAPITALE ENTAMANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DE
CERTAINES PARTIES DES IMMEUBLES SIS AVENUE DUCPETIAUX, 18 ET 20 A
SAINT-GILLES**

Référence cadastrale : Saint-Gilles, 1ère division, section B, 2ème feuille, parcelles 365k9
et 367e6

Description sommaire

Très bel ensemble de deux maisons de trois niveaux édifié en 1898, dans le style Art nouveau, par l'architecte Armand Van Waesberghe qui a apposé sa signature au n°20. L'élévation de la façade marie briques blanches, briques rouges et pierre bleue.

Les soubassements en pierre bleue, moulurés, qui accueillaient à l'origine les cuisines-caves, ont été transformés en garage. Les portes d'entrées, en bois et à vantail à jours avec ferronnerie, prennent place dans un encadrement en pierre orné de moulures irrégulières. Elles sont surmontées de hautes baies d'imposte rectangulaires avec petits bois. Les baies du rez-de-chaussée sont couronnées d'un arc en briques rouges en plein cintre dont l'extrados reprend la forme d'une ogive.

La frise d'entablement, en briques rouges, court sur les deux façades de même que la corniche sur consoles en ressaut au niveau de la travée centrale de chacun des bâtiments.

La ligne souple de l'ensemble des balcons et garde-corps en fer forgé traduit une conception de style Art nouveau.

Les châssis sont, en façade avant au moins, d'origine.

N° 18

Le n° 18 est percé au rez-de-chaussée, dans la travée de gauche, d'une porte-fenêtre en plein cintre avec garde-corps. Les niveaux supérieurs, de trois travées inégales, sont percés d'une porte-fenêtre axiale, précédée d'un balcon, et flanquée de deux baies rectangulaires plus étroites, à arc surbaissé et traverse en pierre bleue au dernier étage. Les baies d'imposte sont ornées de petits-bois.

Des panneaux, apparemment en pierre blanche, ornés de bas reliefs à motifs floraux prennent place dans les allèges entre les étages ainsi qu'en entablement au niveau de la fenêtre axiale.

L'intérieur offre une typologie traditionnelle avec, d'une part, une cage d'escalier décentrée à droite et, d'autre part, trois pièces en enfilade.

En marbre blanc veiné, le vestibule d'entrée se distingue par des caractéristiques Art nouveau. Ainsi la porte vitrée, marquant la transition entre le vestibule et le premier palier, présente au niveau de la baie d'imposte des motifs, formés par des petits-bois, proches de ceux des fenêtres de la façade. La main courante de l'escalier est en bronze décorée aux extrémités de motifs d'inspiration Art nouveau.

Le bel étage a conservé quelques éléments décoratifs du même style, notamment les portes d'entrée de l'appartement, à motifs géométriques simples, un brise vue et les clenches. Les portes palières des étages intermédiaires sont de la même facture formant ainsi un ensemble cohérent.

La quasi-totalité des planchers est d'origine.

N° 20

Le n° 20 présente une élévation de trois travées régulières. Le rez-de-chaussée est percé de deux baies rectangulaires à encadrement et traverse en pierre bleue, surmontées d'une haute imposte cintrée. L'allège de la fenêtre de gauche est composée de briques polychromes ; la porte-fenêtre, à un ouvrant, est protégée par un garde-corps.

Le premier étage est percé d'une porte-fenêtre axiale flanquée de deux fenêtres, sous linteau délardé, que précède un balcon traversant.

Le dernier niveau est éclairé de trois baies identiques à arc surbaissé ; la baie axiale est précédée d'un garde-corps. La toiture est ajourée de trois lucarnes en bâtière.

L'intérieur de cette maison d'habitation à l'origine familiale et de typologie traditionnelle a été fortement transformé. Néanmoins, certains éléments disparates tels que des portes sont semblables à ceux présents au n°18.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier

Intérêt historique et artistique

Reliant la chaussée de Charleroi à la place Albert, le percement de l'avenue Ducpétiaux, en 1888, est à replacer dans le contexte du développement urbanistique des faubourgs de Bruxelles, notamment de Saint-Gilles qui connaît alors un essor important. C'est en grande partie l'architecte et inspecteur-voyer Victor Besme, dont l'ouvrage majeur s'intitule *Plan d'ensemble pour l'extension et l'embellissement de l'agglomération bruxelloise* (1866), qui planifie cette urbanisation et qui est à l'origine de l'artère rectiligne qu'est l'avenue Ducpétiaux.

Cette voirie est baptisée du nom d'un notable politique (1804-1868), également sociologue, journaliste et inspecteur général des établissements pénitentiaires, auteur de nombreuses enquêtes à caractère social, dont une *Réforme de l'Administration des Prisons*. Ses écrits ont inspiré les plans de la prison de Saint-Gilles.

L'avenue est essentiellement résidentielle. Si les habitations qui la bordent, maisons de maître ou immeubles plus modestes, sont de style éclectique et parfois néoclassique, l'Art nouveau y est bien représenté comme en témoigne le bel ensemble aux n°18 et 20 de Armand Van Waesberghe (1879-1949).

L'architecture de A. Van Waesberghe se singularise par la rencontre des langages gothique et Art nouveau. Il favorise l'utilisation de matériaux polychromes qui animent les façades et

permettent d'accentuer les éléments décoratifs d'inspiration gothique. Ce sont surtout les encadrements des portes et des fenêtres qui sont représentatifs de sa recherche plastique.

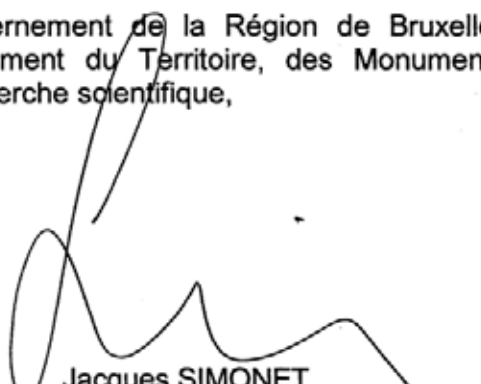
L'ensemble de l'avenue Ducpétiaux est particulièrement significatif de la production de cet artiste dont l'activité, plutôt brève - vraisemblablement entre 1896 et 1902 -, s'est surtout concentrée dans les quartiers Nord-Est de Bruxelles.

Ces deux maisons forment une composition homogène et élégante mais néanmoins atypique dans cette avenue, témoins d'une conception originale de l'Art nouveau dans laquelle A. Van Waesberghe parvient à marier deux langages qui sont à la fin du XIXe siècle antagonistes. Il combine de manière novatrice l'Art nouveau, plébiscité par une certaine bourgeoisie libérale et progressiste, et le langage Renaissance gothique ou flamand qui avait la faveur d'une classe plus conservatrice et catholique. L'architecte trouve ici une voie intermédiaire qui s'exprime notamment par l'association de l'arc brisé et de la ligne souple.

En outre, le n°18 présente la particularité d'avoir conservé certains éléments de décoration d'inspiration Art nouveau permettant de se rendre compte de l'unité du projet architectural, du lien établi entre l'extérieur et l'intérieur du bâtiment. Cette cohérence est également visible dans les similitudes toujours présentes entre le n°18 et le n°20 qui rappellent qu'un plan d'ensemble prévalut à la conception de ces deux bâtiments.

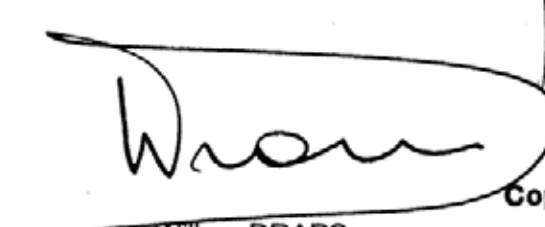
Vu pour être annexé à l'arrêté du 06 MAI 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites, de la Rénovation urbaine et de la Recherche scientifique,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire, des Monuments et des Sites et du Transport Rémunéré des personnes,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme

25 MAI 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLARIBOUT
KANSELARIJ

**BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
HOUDENDE INSTELLING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN
BEPAALTE DELEN VAN DE GEBOUWEN GELEGEN DUPECTIAUXLAAN 18 EN 20 TE
SINT-GILLIS**

Kadastrale gegevens : Sint-Gillis, 1ste afdeling, sectie B, 2de blad, percelen 365k9 en 367e6

Beknopte beschrijving

Zeer mooi geheel van twee huizen met drie niveaus dat in 1898 in de stijl Art nouveau gebouwd werd door architect A. Van Waesberghe die zijn naam op nr. 20 heeft geplaatst.
In het opgaand gevelwerk wisselen witte en rode balstenen af met blauwe steen.

De geprofileerde funderingen uit blauwe steen waar oorspronkelijk kelderkeukens ondergebracht waren, zijn tot garage omgebouwd. De huisdeuren met houten vleugel, raampjes en ijzerwerk, zijn in een onregelmatige stenen sierlijst ingewerkt. Hoge rechthoekige bovenlichten met roedeverdeling bekronen deze ingangen. Een rode bakstenen cirkelboog met ogiefbuitenwelling, bekroont de ramen van de benedenverdieping.

De sierband van het entablement uit rode baksteen loopt langs de twee gevels en langs de kraagsteenlijst met een uitsprong boven de centrale travee van elk gebouw.

Met de soepele lijn van het geheel van de balkons en hun borstwering in ijzersmeedwerk komt de Art nouveau stijl tot uiting.

De raamwerken, tenminste die van de voorgevel, zijn origineel.

Nr. 18

Op nr. 18, op de benedenverdieping, linker travee, is een glasdeur met rondboog en borstwering ingewerkt. De hogere niveaus die in drie ongelijke traveeën ingedeeld zijn, worden door een middenglasdeur met balkon verlicht. Elke deur is met smallere rechthoekige ramen geflankeerd. Op de laatste verdieping worden die zijramen met kruisbalk uit blauwe steen door een korfboog bekroond. De bovenlichten zijn met roedeverdeling versierd.

Tussen de venstermuren van de verdiepingen zijn panelen, waarschijnlijk uit witte steen, met halfverheven beeldhouwwerk en florale motieven aangebracht. Een paneel bevindt zich onder het entablement en boven het middenvenster.

Het interieur is volgens een traditioneel patroon ingedeeld met enerzijds een gedecentreerd trappenhuis rechts en anderzijds, met drie achtereenvolgende vertrekken links.

Het voorportaal is in witte geaderde marmer uitgevoerd en is gekenmerkt door Art nouveau eigenschappen. De glasdeur die de overgang tussen het portaal en de eerste overloop vormt, is door een bovenlicht met motieven in roedeverdeling versierd. Dit glashout is verwant aan de bovenramen in de gevel. De uiteinden van de bronzen trapleuningen zijn met door de Art nouveau geïnspireerde motieven gedecoreerd.

Op de benedenverdieping werden enkele sierelementen in dezelfde stijl behouden, namelijk de ingangsdeuren van het appartement met eenvoudige geometrische motieven, een zichtbreker en de klinken. De portaaldeuren op de verdiepingen waarop de trap uitkomt zijn van dezelfde makelij en vormen op deze manier een samenhangend geheel.

Het haast volledig geheel van de plankenvloeren is origineel.

Nr. 20

Op nr. 20 is het opgaand werk in drie regelmatige traveeën ingedeeld. Twee rechthoekige openingen met omlijsting en kruisbalk uit blauwe steen zijn er ingewerkt. Een hoog gewelfd bovenlicht bekroont de ramen. De venstermuur onder het linker raam is uit polychrome bakstenen samengesteld; een borstwering beschermt de glasdeur met een draaivleugel.

Op de eerste verdieping bevindt zich een middenglasdeur die met twee ramen geflankeerd is. De bovendrempels van het geheel zijn afgekant. Een balkon loopt langs de hele gevel door. Drie identieke openingen met korfboog verlichten het laatste niveau. Een borstwering beschermt het middenraam. Drie dakvensters met zadeldak bekronen de bedaking.

Het interieur van dit origineel gezinswoonhuis dat toen volgens een traditioneel patroon ingericht werd, is aanmerkelijk omgebouwd. Nochtans sluiten sommige uiteenlopende elementen aan bij die van nr. 18.

Waarde van het goed volgens de criteria die bepaald zijn bij artikel 2, 1° van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van onroerend goed

Historische en artistieke waarde

De Ducpétiauxlaan die de Charleroise Steenweg met het Albertplein verbindt, werd in 1888 aangelegd in het kader van de stedenbouwkundige ontwikkeling van de Brusselse voorstad, namelijk die van Sint-Gillis dat toen een aanzienlijke bloei kende. Architect en wegeninspecteur Victor Besme wiens hoofdwerk bekend is onder de titel *"Algemeen plan voor de uitbreiding en de verfraaiing van de Brusselse Agglomeratie"* (1866), heeft deze verstedelijking grotendeels ontworpen en tekende deze rechtlijnige verkeersader die naar Ducpétiaux genoemd werd.

Deze verkeersweg draagt de naam van deze bekende politicus (1804 – 1868). Hij was eveneens socioloog, journalist, inspecteur-generaal van de strafinrichtingen en auteur van talrijke onderzoeken met sociaal karakter, waarvan de *Réforme de l'Administration des Prisons* (Hervorming van het Gevangeniswezen). De plannen van de gevangenis van Sint-Gillis werden door zijn schriftelijke werken geïnspireerd.

Deze verkeersweg werd vooral als woonlaan opgevat. Al zijn de omgevende woningen herenhuisen of kleinere gebouwen in eclectische en soms neoklassieke stijl uitgevoerd, wordt de Art nouveau er goed vertegenwoordigd. Het mooie gebouwgeheel van Armand Van Waesberghe (1879- 1949) gelegen op nr. 18 en op nr. 20 getuigt hiervan.

De architectuur van A. Van Waesberghe is gekenmerkt door een samensmelting van de gotieke en Art nouveau uitingen. Hij bevordert het gebruik van polychrome materialen die de gevels bezielen en die gotiek geïnspireerde sierelementen accentueren. De deur- en vensteromlijstingen zijn een typerend model voor zijn plastische vormgeving. Het geheel van A. Van Waesberghe gelegen Ducpétiauxlaan kenmerkt de productie van deze artiest. Zijn nogal korte activiteit (waarschijnlijk tussen 1896 en 1902) concentreerde zich vooral op de noordoostelijke wijken van Brussel. Deze twee huizen vormen een homogene en elegante compositie die nochtans een atypisch geheel zijn in het kader deze laan. Deze huizen getuigen van een originele opvatting van de Art nouveau waarin A. Van Waesberghe twee uitingen samensmelt. Op het einde van de 19de eeuw zijn deze trends tegenstrijdig. In zijn architectuur combineert hij op een innoverende wijze de Art nouveau stijl waarachter een zekere liberale en

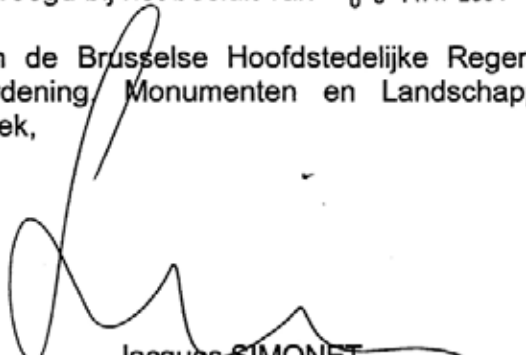

progressieve burgerij staat, met de gotieke of Vlaamse renaissance die de voorkeur heeft van een meer conservatieve en katholieke klasse. De architect vindt een middenweg die tot uiting komt in de combinatie van de gebroken boog met de soepele lijn zoals op nr. 18 en nr. 20 op de Ducpétiauxlaan.

Bovendien vertoont nr. 18 een bijzonderheid: sommige Art nouveau - sierelementen werden behouden en getuigen van de samenhang van het architecturaal ontwerp, van de link tussen de buitenkant en het interieur van het gebouw. Deze eenheid is eveneens zichtbaar in de steeds terugkerende gelijkenissen tussen nr. 18 en nr. 20. Zij herinneren eraan dat een algemeen plan bij het ontwerpen van beide gebouwen, prevaleerde.

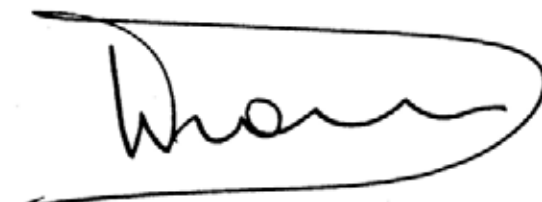
Gezien om te worden bijgevoegd bij het besluit van 06 MAI 2004

De Minister-Voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Plaatselijke Besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen, Stadsvernieuwing en Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

De Staatssecretaris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening, Monumenten en Landschappen en Bezoldigd Vervoer voor Personen,

Willem DRAPS

Copie certifiée conforme
25 MAI 2004
Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

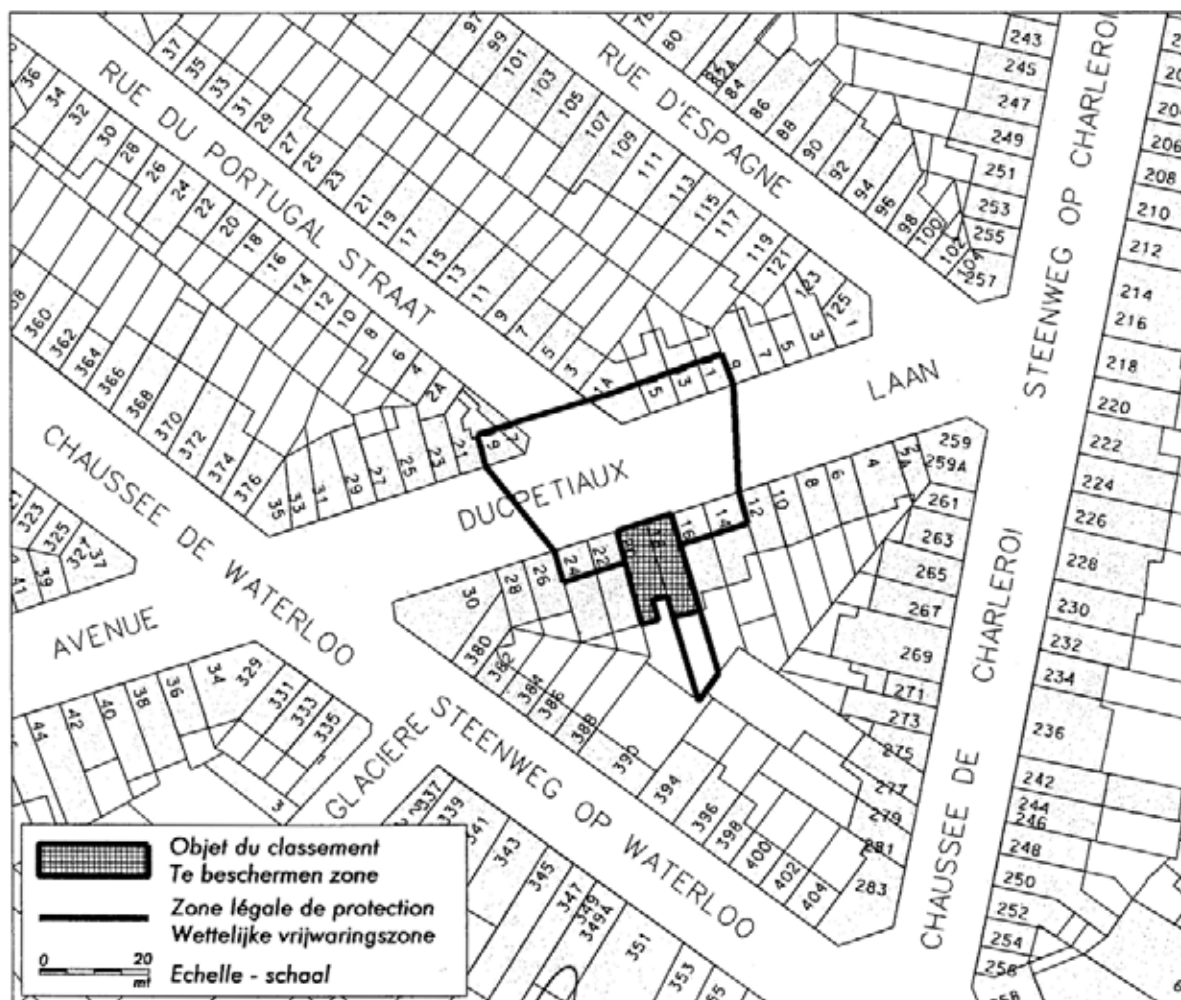

ANNEXE II A L'ARRETE DU
GOUVERNEMENT DE LA REGION DE
BRUXELLES-CAPITALE ENTAMANT LA
PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME
ENSEMBLE DE CERTAINES PARTIES DES
L'IMMEUBLES SIS AVENUE DUCPETIAUX,
N° 18 ET N° 20 A SAINT-GILLES.

BIJLAGE II VAN HET BESLUIT VAN DE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE
REGERING HOUDENDE INSTELLING VAN
DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS
GEHEEL VAN BEPAALDE DELEN VAN DE
GEBOUWEN GELEGEN DUCPETIAUXLAAN,
N°18 EN N° 20 TE SINT-GILLIS

**DELIMITATION DE L'ENSEMBLE ET DE LA
ZONE DE PROTECTION**

**AFBAKENING VAN HET GEHEEL EN
VAN DE VRIJWARINGSZONE**

Vu pour être annexé à l'arrêté du 06 MAI 2004

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van 06 MAI 2004

Le Ministre-Président du Gouvernement de la
Région de Bruxelles-Capitale, chargé des
Pouvoirs locaux, de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et des Sites, de la Renovation
Urbaine et de la Recherche scientifique,

De Minister-Voorzitter van de Brusselse
Hoofdstedelijke Regering, belast met Plaatselijke
besturen, Ruimtelijke Ordening, Monumenten en
Landschappen, Stadsvernieuwing en
Wetenschappelijk Onderzoek,

Jacques SIMONET

Le Secrétaire d'Etat à la Région de Bruxelles-
Capitale, chargé de l'Aménagement du Territoire,
des Monuments et Sites et du Transport rémunéré
des personnes,

De Staatssecretaris bij het Brussels Hoofdstedelijk
Gewest, belast met Ruimtelijke Ordening,
Monumenten en Landschappen en Bezoldigd
Vervoer van Personen,

Copie certifiée conforme Willem DRAPS

25 MAI 2004

Voor eensluidend afschrift

CHANCELLERIE

Gilles CLAREBOUT
KANSELARIJ

